

תמיד נשחט פרק חמישי פסחים

ס.

עין משפט נר מצוה

בז א מיי פק ס"ו
מהלכות פסולי
מוקדשין הלכה א:
י"ב מ"ב שם הלכה י:

(א) [לעיל נג: וש"נ],
(ב) [לקמן פ"א, א] [שם],
(ג) [שם],
(ד) [שם],
(ה) [ויקרא א'],

רבינו הגנאל

ת"ש הפסח ששחטו שלא לשמו קבל והלך וזרק שלא לשמו או לשמו ושלא לשמו כו' היכי דמי אי נימא בעבודה אחת דקתני למה לי עד דמחשב שלא לשמו כבוליה מקמייתא אפסל ליה לרביי רש"א אלא לאו הכי קתני הפסח ששחטו שלא לשמו או ששחטו לשמו וקבל דמו שלא לשמו או ששחטו וקבל דמו לשמו כו' דהוה ליה שתי עבודות אחת לשמו ואחת שלא לשמו. אי הכי אימא סיפא או לשמו ושלא לשמו ה"ד אי נימא בשתי עבודות היינו רישא למה לי למתני ליה תר יומני. אלא לאו בעבודה אחת שחטו לשם פסח ושחטו לשמו ומתני רש"א ויסי היא דאמר אף בגמרי דבריו אדם מתפסל לפיכך גמי פסול. אבל לר' מאיר בתחלת דבריו מתפסל וכשר. ודחינן לא לעולם כולה מתני' בשתי עבודות ורישא כגון ודשחט ומחשב בשחיטה לשמו ומחשב שלא לשמו בקבלה וכן בהולכה וכן בזריקה. וישא כגון דאמר בשחיטה היינו שחטו לשם פסח לזרק דמו שחטו שחט ארבע לשם שלמים. ושמינין מינה דמחשבין מעבודה לעבודה והיינו בעיא דרב פפא דהא פשטא. ת"ש פסול שלא לשמו ולשמו פסול האי מאי אי אמרת מתני' בשתי עבודות היא ומחשב באחת שלא לשמו ובאחת לשמו, היינו רישא דרישא והיא תחלת משנתו דאמרנן דברי הכל פסול, אי דקאי בעבודה ומחשב בעבודה אחת היינו רישא. אלא לעולם בעבודה אחת, ומדיסיפא שלא לשמו בעבודה אחת, כך רישא לשמו ושלא לשמו בעבודה אחת ובעיא דרב פפא קיימא. ודחינן לא לעולם בשתי עבודות ודכין הוא כו'. ת"ש לאוכליו שלא לשמו ושלא לשמו כו' כשר היכי דמי אי נימא בשתי עבודות כגון שחטו לאוכליו וזרק דמו לשמו שלא לאוכליו טעמא דחשיב בזריקה ולפיכך הוא כשר דאין מחשבת אוכלין בזריקה דהנן מניין ומשבחין את ידיו עד שישחט כו'. ואוקימנא מחלוקת לימשך אבל לימנות דברי הכל עד שישחט שגא במחבת נפשות תבוסו על השם הוהוה לשחוט על הגומלין בו הא אלו שחטו לאוכליו ושלא לאוכליו פסול, והא קיי"ל כל הויכא דפריכא פסולין לכשרין כשר.

או דילמא נשחט עזודות סני. אחת חישב לשמו ושנייה שלא לשמו והכא ליכא למימר תפוס לשון ראשון שהרי ארבעתן העבודות תשובות זו כולו לפסול את הזבח באחת מהן ואפילו לרבי מאיר מיפסיל: ומגדר גמרא אהייא. מהני לישני דסיפא דמתניתין קיימא הך צעיא: אי נימא אשלא לשמו. צרישא והדר לשמו הא בין לר' מאיר בין לר' יוסי אפילו בעבודה אחת מיפסיל לר' מאיר דהא אמר תפוס לשון ראשון לרבי יוסי נמי מיפסיל דהא ר' יוסי אף בגמרא אית ליה כלומר תחלת דבריו של אדם וסופן ככולן דעמו נתפסת וכולן מתקיימין: **אלשמו ושלא לשמו.** דאי בעבודה אחת נמי פסיל ליה מתני' תו לא מיתוקמא כרבי מאיר דאמר תפוס לשון ראשון ולשון אחרון לא חייל: **אי נימא דקדשני.** שחט וקיבל והלך וזרק כולן שלא לשמו ולאו או קאמר למה לי כבוליה הא צדקה קייל צדקה צשמעתא קמייתא [ז:]: דהוצח נפסל: **לעולם.** סיפא נמי דקתני לשמו ושלא לשמו בשתי עבודות. ודקשיא לך היינו רישא לא תיקשי רישא מיידי דכי שחט חישב זה לשמו וכזרק חישב זה שלא לשמו וסיפא מיידי דכשעת שחיטה חישב תרתי מחשבות חדא על השחיטה לשמו וחדא על הזריקה שלא לשמו: **דאמר היינו שוחט לשמו.** על מנת לזרוק שלא לשמו והכא ליכא למימר תפוס לשון ראשון דהא אעבודה אחריית קאי לשון שני וקא משמע לן מתני' דמתחשבין מעבודה לעבודה כלומר דמתחשב צענת עבודה זו על צדקתה לעשותה במחשבת פסול נפסל מיד ואפילו לא עשה השנייה במחשבת פסול כמו שחיטה: והיינו צעיא דרב פפא. דאמר מחשבים מעבודה לעבודה צשמית קדשים צפ"ק (ד' י'). דאמרנן דהם מתקייף לה רב פפא דילמא הא קמ"ל דמתחשבין מעבודה לעבודה: **השחט לשמו ושלא לשמו.** דעבודה ראשונה כשערות אמרת פסול במחשבת עבודה שניה: **שלא לשמו ולשמו מיבעיא.** דכיון דנפסל בעבודה ראשונה מתיכן יחזור ויוכשר: **אלא לאו בעבודה אחת.** ומגה לשמו ושלא לשמו לאפקין מדרבי מאיר דאמר תפוס לשון ראשון ומגה שלא לשמו ולשמו דלא תימא תפוס לשון אחרון דהא הדר ציה מקמא וכי שחט אהאי בתרא קא שחט קמ"ל דר' יוסי הוא דאמר בכל דבריו אדם נתפס ולא הדר ציה אלא אחריותו איכיון: **ומדיסיפא.** שלא לשמו ולשמו בעבודה אחת קאמר דכשתי עבודות לא אינטריך: **רישא.** דלשמו ושלא לשמו נמי אף בעבודה אחת ור' יוסי היא: **לעולם צשתי עזודות.** ודקשי' לך פשיטא הא איפסיל ליה מעבודה קמייתא: **אידי דפגא לשמו ושלא לשמו.** לאשמעינן דמתחשבין מעבודה לעבודה כדלעיל תגא נמי שלא לשמו ולשמו: **שלא לאוכליו.** לחולה ולזקן שאין יכולין לאכול כזית ואין צו מניין אחרים אלא הן: **פסול.** דאישי לפי אהלן כתיב (שמות יב) הראוי לאכול: **שלא למנויו.** ענינו עליו חצורה זו ושחטו לשם חצורה אחרת: **לעורלים.** ישראל שמתו אחיו מחמת מילה וכן פסולין מלאכול פסח דכתיב כל ערל לא יאכל בו (שם): **עמאים.** נמי אסורים בקדשים וזכרת הן על אפילתן: **הכא פשיטא בעבודה אחת קאי.** דהא חדא מחשבה הוא דליכא: **רישא נמי בעבודה אחת.** כלומר אפילו בעבודה אחת ודלא כר' מאיר: **מידי איריא.** וכי ראייה היא זו: **סיפא.** דבמחשבה אחת מיידי ליכא לאוקומה אלא בעבודה אחת: **רישא.** דמיידי צשתי מחשבות איכא לאוקומה אי אף בעבודה אחת ודלא כר' מאיר: **אי צשתי עזודות.** ולא בעבודה אחת ור' מאיר: **לאוכליו ושלא לאוכליו.** כדמפרש ואזיל: **היכי דמי אי נימא צשתי עזודות.** שחטו לאוכליו ע"מ לזרוק שלא לאוכליו ואשמעינן דכשר: **ועמא מאי מאוס דאין מחשבת אוכלין.** אין מחשבת פסול האוכלין כגון חולה וזקן פוסל אלא הן: **צשמית דמהני.** זה מחשבת אוכלין פסול. ואפי' כה"ג דאמר לאוכליו ושלא לאוכליו: **והא קיימא לן.** לקמן (ד' פ"א): **מקלס אוכלין.** כגון הכא דנימנו צו ראוין לאכול ושחטו לשם כולן כשר דהא כולה שחיטה נמי משום אוכלין צריכה דאי אפשר לכזית צשר בלא שחיטה. ולקמן [פ"ג]: **מפרש מאי שגא דלשמו ושלא לשמו פסול ולאוכליו ושלא לאוכליו כשר:** אלא

או דילמא בשתי עבודות תגן ואפי' לר' מאיר דאמר תפוס לשון ראשון הני מולי בעבודה אחת אבל בשתי עבודות מודה דמיפסיל אמרי אהייא אי נימא אשלא לשמו ולשמו בין בעבודה אחת בין בשתי עבודות בין לר' מאיר בין לר' יוסי איפסיל ליה מקמייתא דהא לרבי יוסי (ב) נמי אף בגמרא דבריו אדם נתפס אית ליה אלא אלשמו ושלא לשמו מאי ת"ש הפסח ששחטו שלא לשמו וקבל והלך וזרק שלא לשמו היכי דמי אי נימא דקתני למה לי עד דמחשב לכולהו מקמייתא איפסיל ליה אלא לאו הכי קתני "הפסח ששחטו שלא לשמו אי נמי שחטו לשמו וקבל והלך וזרק שלא לשמו אי נמי שחטו וקבל והלך לשמו וזרק שלא לשמו דהוויא לה שתי עבודות אימא סיפא לשמו ושלא לשמו היכי דמי אי נימא בשתי עבודות היינו רישא אלא לאו בעבודה אחת ור' יוסי היא דאמר אף בגמרא דבריו אדם נתפס לא לעולם בשתי עבודות ורישא דקאי בשחיטה וקא מחשב בשחיטה א"ל קאי בזריקה וקא מחשב בזריקה סיפא דקאי בשחיטה וקחשיב בזריקה דאמר היינו שוחט את הפסח לשמו לזרוק דמו שלא לשמו וקמ"ל דמחשבין מעבודה לעבודה והיינו בעיא דרב פפא ת"ש או שלא לשמו ולשמו פסול היכי דמי אי נימא בשתי עבודות השתא לשמו ושלא לשמו אמרת פסול שלא לשמו ולשמו מיבעיא אלא לאו בעבודה אחת ומדיסיפא בעבודה אחת רישא נמי בעבודה אחת לא לעולם בשתי עבודות ורבינן הוא דלא איצטריך ליה ואידי דתגא לשמו ושלא לשמו תגא נמי שלא לשמו ולשמו תא שמע "שחטו שלא לאוכליו ושלא למנויו לעורלים ולמנוין פסול הכא פשיטא בעבודה אחת ומדיסיפא בעבודה אחת רישא נמי בעבודה אחת מידי איריא הא כדאיתא והא כדאיתא סיפא בעבודה אחת רישא אי בעבודה אחת אי בשתי עבודות תא שמע "לאוכליו ושלא לאוכליו כשר היכי דמי אי נימא בשתי עבודות וטעמא דחשיב בזריקה דאין מחשבת אוכלין בזריקה הא בעבודה אחת כגון בשחיטה דמהניא ביה מחשבת אוכלין פסול והא קיימא לן מקצת אוכלין לא פסלא אלא

אבל בשתי עבודות אפי' ר' מאיר מודה. ור"ת והיכי מיתוקמא מתני' כר' מאיר הא קתני סיפא לטמאים ולטהורים כשר ואמאי נימא תפוס לשון ראשון ובעבודה אחת מיידי דאין מחשבת טמאים אלא צשמית וי"ל דמתני' מיידי כגון דקיימי קמיה טמאים וטהורים ואמר היינו שוחט לאלו דבעינן אחר לא משכחת מקלס ערלה דלא פסלה לר' מאיר אליבא דרבא דאמר אינה לשחיטה אלא לצדקה: **אי בשתי עבודות היינו רישא.** ור"ת ולימא דרישא איירי כששחט סתמא ולכן כשזרק שלא לשמו אמר היכי סופו על מחלתו אצל אס אמר צדיק היינו שוחט לשמו ה"א דלא עקר שלא לשמו אפי' צשתי עבודות להכי איצטריך סיפא וי"ל דצדקה הוא דצשתי עבודות אינו מועיל מפרש יותר מסתם: **והיינו בעיא דרב פפא.** פי' הקונט' דמוק דנקט רב פפא ולא נקט ר' יוחנן דאמר תפס צדיק מחשבין מעבודה לעבודה וגרסא לרביצ"א דגר' לעיל צעי רב פפא בעבודה אחת תגן ומסיק היינו צעיא דרב פפא פי' שפיר מתוקמא צעיא דרב פפא שאינו יכול לפוטט' מן המשנה וכן מלא רבי צספר ישן וכן גר"ם ורשב"א מפרש והיינו צעיא דרב פפא מה ששאל בעבודה אחת תגן או צשתי עבודות הך שתי עבודות היינו כגון שוחט לשמו על מנת לזרוק שלא לשמו: **שלא לשמו ולשמו מיבעיא.** ור"ת כי נמי אמרי' בעבודה אחת מיקשי ליה הכי השתא לשמו ושלא לשמו פסול שלא לשמו ולשמו מצעיא דאפי' ר' מאיר דפליג בלשמו ושלא לשמו צשלא לשמו ולשמו מודה דלכ"ע תפוס לשון ראשון וי"ל דאי בעבודה אחת מיידי קא משמע לן כמו שפירש בקוב"ל דלא אזלינן בתר לשון אחרון [דוקא] לאפקין מזן נס דאית ליה צפרק צית כור (ד' קה). תפוס לשון אחרון לגמרי לבטל הרשאה ור"ת מפרש דבעבודה אחת אמי שפיר דתני שלא לשמו ולשמו אגב לשמו ושלא לשמו כיון דשנייה בעבודה אחת אגב צשתי עבודות דרישא הפסול בזריקה וסיפא הפסול בצשתייה לא דמו אהדי ולית ליה למתני' אגב רישא: **שחטו שלא לאוכליו.** פי' רש"י לחולה ולזקן ואין מניין עליו אלא הן וקשה אס כן מאי איריא שלא לאוכליו אפי' סתם נמי פסול כיון שאין לו אוכלין וגרסא דמיידי דיש נמי מניין אחרים: **אייריא בב' עבודות טעמא** דחשיב בזריקה. נראה לר"י דהכא איירי אליבא דרבא דאמר לקמן (ד' פ"א): שחטו למנוין על מנת שיתכפרו צו עורלים כשר לרבי צקדא דאמר פסול לא מני מיידי צשתי עבודות. מיהו לקמן משמע צמסקנא דאף לרבי פסול:

מוסף רש"י
לאוכליו ורשלא לאוכליו כשר. דמקנת אוכלין לא פסלי (לקמן ט"א).
מוסף תוספות
א. עין מוס' שאין סב.
ב. [ד]היכן מציינו למימר דמתניתין דקתני לאוכליו ושלא לאוכליו בשתי עבודות, שחטו לאוכליו ע"מ שיתכפרו שאינם אוכלין, הא איהו סיל דפסול ובמתניתין קתני כשר. מוס' שאין.

פסח

מחמת פסח ישראל שמתו אחיו מחמת מילה וכן פסולין מלאכול פסח דכתיב כל ערל לא יאכל בו (שם): **עמאים.** נמי אסורים בקדשים וזכרת הן על אפילתן: **הכא פשיטא בעבודה אחת קאי.** דהא חדא מחשבה הוא דליכא: **רישא נמי בעבודה אחת.** כלומר אפילו בעבודה אחת ודלא כר' מאיר: **מידי איריא.** וכי ראייה היא זו: **סיפא.** דבמחשבה אחת מיידי ליכא לאוקומה אלא בעבודה אחת: **רישא.** דמיידי צשתי מחשבות איכא לאוקומה אי אף בעבודה אחת ודלא כר' מאיר: **אי צשתי עזודות.** ולא בעבודה אחת ור' מאיר: **לאוכליו ושלא לאוכליו.** כדמפרש ואזיל: **היכי דמי אי נימא צשתי עזודות.** שחטו לאוכליו ע"מ לזרוק שלא לאוכליו ואשמעינן דכשר: **ועמא מאי מאוס דאין מחשבת אוכלין.** אין מחשבת פסול האוכלין כגון חולה וזקן פוסל אלא הן: **צשמית דמהני.** זה מחשבת אוכלין פסול. ואפי' כה"ג דאמר לאוכליו ושלא לאוכליו: **והא קיימא לן.** לקמן (ד' פ"א): **מקלס אוכלין.** כגון הכא דנימנו צו ראוין לאכול ושחטו לשם כולן כשר דהא כולה שחיטה נמי משום אוכלין צריכה דאי אפשר לכזית צשר בלא שחיטה. ולקמן [פ"ג]: **מפרש מאי שגא דלשמו ושלא לשמו פסול ולאוכליו ושלא לאוכליו כשר:** אלא